

RECENZIJA

Knjiga *Svaki trenutak je važan* predstavlja zbirku tekstova sa stručnih sastanaka i simpozijuma italijanskih onkologa, psihologa i psihoterapeuta iz Bolonje, koji se već decenijama bave kompleksnim medicinskim, psihološkim, socijalnim, pedagoškim i duhovnim pitanjima koja se odnose na maligne bolesti kod najmlađe populacije – dece i mlađih.

Tekstovi u knjizi i razmišljanja o složenim osećanjima i doživljavanjima s kojima se suočavaju obolela deca, mlađi, njihove porodice, medicinsko osoblje i šira društvena zajednica potvrđuju da je patnja zbog bolesti i neizvesnog ishoda lečenja i izlečenja univerzalna i slična u svim zemljama i na svim kontinentima.

Osnovna nit ovog zbornika tekstova je tzv. holistički, sveobuhvatni pristup ličnosti obolelog deteta i porodici uz integraciju medicinskog i psihološkog pristupa koji predstavljaju glavne stubove tzv. biopsihosocijalne “globalne procene i intervencije“. Individualnost svakog obolelog deteta i porodice je temelj na osnovu koga se formiraju procena, intervencije, podrška, individualne i grupne psihoterapijske intervencije u svim fazama bolesti i lečenja – od postavljanja dijagnoze maligne bolesti, pa do praćenja nakon završetka lečenja i složenog puta resocijalizacije deteta i porodice nakon završetka onkološkog lečenja.

Maligne bolesti kod dece i adolescenata imaju malu incidencu (oko 1% svih malignih bolesti), međutim, s obzirom na vulnerabilnost dečje i adolescentne populacije i na prirodu i težinu bolesti, maligna oboljenja predstavljaju ozbiljan medicinski, psihološki i socijalni problem.

- Medicinski, jer su u savremenom svetu maligne bolesti dece i adolescenata jedan od glavnih uzroka smrtnosti u dečjem i adolescentnom dobu.

- Psihološki, jer su psihološki problemi s kojima se suočavaju deca, adolescenti i njihove porodice od momenta postavljanja dijagnoze maligne bolesti i tokom onkološkog lečenja veoma kompleksni.

- Socijalni, jer su deca i adolescenti najranjivija populacija svakog društva, a posebno je osetljiva u različitim kriznim situacijama koje se odnose na lečenje maligne bolesti (Klikovac, T., 2009).

Druga polovina 20. veka obeležena je značajnim napretkom u pedijatrijskoj onkologiji, budući da su 50-ih godina slučajevi izlečenja bili retki (sa stopom preživljavanja oko 10%), dok se poslednjih godina za decu obolelu od malignih bolesti registruju stope preživljavanja veće od 70%, a kod akutnih leukemija procenat izlečenja je čak i do 90%.

Savremene tendencije u pedijatrijskoj onkologiji usmerene su na to kako da bolest i kompleksno lečenje ostave što manje fizičkih, psiholoških i socijalnih posledica kako na obolelo dete, tako i na porodični sistem u celini.

U tom smislu, u ovom priručniku posebno se analizira odnos braće i sestara koji može da bude važan resurs, ali istovremeno i izvor frustracija, posebno kad je brat ili sestra donor u procesu transplantacije koštane srži.

Tekstovi u ovom priručniku hrabro otvaraju mnogo tema iz pedijatrijske psihoonkologije i analiziraju veoma duboka i složena osećanja koja se javljaju kod dece, roditelja, medicinskog osoblja, pomagača u najširem smislu reći i koja, ako ne „prorade“, ne integrišu se i ne spoznaju na kvalitetan način, mogu da predstavljaju kamen spoticanja i ozbiljnu prepreku u komunikaciji i odnosima koji se uspostavljaju na mnogo različitih nivoa (obolelo dete–majka, obolelo dete–otac, obolelo dete–braća i sestre; obolelo dete–cela porodica; porodica–medicinski tim; obolelo dete–medicinski tim; roditelji–medicinski tim; medicinski tim međusobno; volonteri, nastavnici–porodica; volonteri, nastavnici–medicinski tim).

Za našu sredinu, ovaj zbornik je pravo stručno blago za psihologe koji su posvećeni radu sa obolelom decom i njihovim porodicama i predstavlja vodič dobre, sveobuhvatne prakse na odeljenjima pedijatrijskih hematoonkologija. Zbornik je napisan tako da može da bude inspirativan i lekarima koji se bave pedijatrijskom onkologijom, medicinskim sestrama, nastavnicima, vaspitačima, roditeljima, kao i široj čitalačkoj javnosti koju interesuju složeni fizički, psihološki, socijalni, duhovni i nadasve egzistencijalni (u smislu duboke patnje) problemi obolele dece, njihovih porodica kada se nađu na putu teške ljudske drame koju izaziva maligna bolest i kompleksno, dugotrajno lečenje ispunjeno bolnim procedurama, ali i složenim osećanjima i doživljavanjima.

Mr sci Tamara Klikovac
psiholog, porodični psihoterapeut
Odeljenje pedijatrijske onkologije IORS-a
Filozofski fakultet Beograd, Odeljenje za psihologiju